

لیلا کوچک زاده

احتمالا در نگاه اول، کارشان عجیب به نظر برسد، مهارت آن ها پیدا کردن جنازه های افراد غرق شده در آب های عمیق است. چه افرادی که در چاه افتاده اند، چه قربانیانی که در سدها و آبگیرها و سیلاب ها جانشان را از دست داده اند. آن ها نیروهایی با مهارت های تخصصی در زمینه غواصی هستند که در ۵۴ ایستگاه آتش نشانی مشهد پراکنده شده اند و حضور دارند، اما

ایستگاه ۲۳، مقر اصلی آن هاست. ایستگاه سرسبز شماره ۲۳ آتش نشانی مشهد در خیابان پایداری بولوار نماز، تجهیزاتی دیدنی دارد که در دیگر ایستگاه های آتش نشانی مشهد آن را نخواهید دید. در اتاق تجهیزات ایستگاه، لباس های غواصی بانظم مشخصی آویز شده اند، لباس هایی که با ایجاد محافظت دمایی، زمان ماندن در آب را برای غواصان بیشتر می کند و سرما را کاهش می دهد. سرتاشیار علی اخلاقی، رئیس این ایستگاه، متولد سال ۱۳۵۹ است که به گفته او این مجموعه آتش نشانی به روزترین تجهیزات غواصی دنیا را در خود جای داده است. حال شاید این سؤال پیش بیاید که چرا در مشهد که شرایط شهرهای شمالی و جنوبی را به دلیل وجود دریاچه و آب های آزاد ندارد، پایگاهی با این تجهیزات سنگین داریم؟

حالا با شروع فصل گرما و افزایش آمارهای غرق شدگی در آب سدها، استخرهای کشاورزی و آبگیرها، به ایستگاه ۲۳ رفته ایم تا علاوه بر یافتن دلیل چنین ایستگاه مجهزی در شهر مشهد و اهمیت کار غواصان آتش نشانی، با آتش یار اخلاقی که مدرس بالاترین رده غواصی در جهان است، گپ بزنیم. شرح این گفت وگو را در ادامه می خوانید.

● در مشهد چند غواص آتش نشان داریم؟

حدود چهل غواص در ایستگاه های آتش نشانی مشهد مستقر هستند که از این میان، سی نفر از آن ها در ایستگاه ۲۳ حضور دارند. آن ها در سه شیفت دوازده نفره در این پایگاه که به روزترین تجهیزات غواصی دنیا را دارد، به خدمت مشغول هستند. نجاتگرانی که به صورت تخصصی مهارت غواصی را می دانند و دوره های مربوط به آن را گذرانده اند. غواصان ما سه ستاره فدراسیون غواصی و نجات غریق را که دوره های تخصصی امداد و نجات و سیلاب است، به صورت فشرده می گذرانند.

● از سختی های غواصی بگویید.

کار در اینجا فقط عشق می خواهد، اگر نه هر زنگ حریق که برای اعلام حادثه زده می شود، از عمر آتش نشانان کم می کند. ما اینجا با جانمان بازی می کنیم و از خانه که خارج می شویم، فقط ۵۰ درصد احتمال بازگشت به آغوش خانواده داریم. بچه های ما با اعلام صدای وحشتناک زنگ حریق، در کمتر از یک دقیقه از ایستگاه بیرون می زنند، در حالی که با همین لباس ها در آسایشگاه خوابیده اند. بدن آن ها ناگهان از حالت آرامش خارج می شود و شروع می کنند به دویدن. در این بین بلندگو هم دارد حادثه را شرح می دهد و این هم بر استرس فضا اضافه می کند.

● لزوم چنین پایگاه غواصی مجهزی در مشهد و استانمان چیست؟

مشهد، شهری دریایی نیست اما آبگیر، سد و مخزن جمع آوری آب زیاد دارد. حدود سی تا چهل سد در اطراف مشهد و استان خراسان رضوی واقع شده است. سد دوستی، سد طرق و سد کارده، عمقشان تا هفتاد متر هم می رسد. کمترین عمق سدهای ما که چالیدره باشد، ۲۵ متر است. در فصل بهار و زمستان، سیلاب های رودخانه های اطراف مشهد باعث گرفتار شدن مردم داخل خودروها می شود. همین سال پیش در روز سیزدهم فروردین، سیل رخ داده در کلات، خانواده ای را با ماشین برد که برای جست وجو و خارج کردن اجسادشان از مشهد اعزام

از ۵۴ ایستگاه آتش نشانی در مشهد که وظیفه شان امداد، نجات و اطفا ی حریق است، سه ایستگاه به صورت تخصصی به جز وظیفه معمول آتش نشانان، برای حادثه های سنگین تجهیز شده اند که به عنوان لیدر به ایستگاه های دیگر کمک می کنند. ایستگاه آتش نشانی میدان مادر، عملیات ویژه چاه و قنوت و کار در ارتفاع را اجرا می کند. ایستگاه ۶ طلاب، ویژه آوار است و ایستگاه ۲۳ آتش نشانی در بولوار نماز به صورت تخصصی، عملیات ویژه غواصی و سیلاب را اجرا می کند.

نیم روز حضور در ایستگاه ۲۳ آتش نشانی مشهد که نیروهایش، عملیات های تخصصی را اجرا می کنند

غواصی با چشمان بسته!

شرایط عجیب آب سدهای خراسان، دید نجاتگران آتش نشانی را به صفر می رساند

روی قایق بزرگ که برای مانورها از آن زیاد استفاده می کنند، با خط زرد رنگ نوشته شده است: «گروه امداد و نجات ویژه غواصی» و عدد ۱۲۵ هم روی دماغه اش دیده می شود. برای گرفتن عکس گروهی، قایق سرخ و سفید را به ورودی ایستگاه می آورند و امدادگران به آن تکیه می زنند، آن ها که شغلشان بیست و چهار ساعته است و تعطیلی ندارند، نه جمعه، نه شب عید و نه تعطیلات رسمی و...

خوبی دارند و دمای آب را هم نگه می دارند. چهار قایق بادی با نام «جی می نی»، هم در آشیانه هستند که مخصوص نجات افراد گرفتار در سیلاب ها هستند. علاوه بر این از یک قایق بزرگ بسیار پرکاربردتر که به این ایستگاه هویت داده استفاده می شود. این قایق از پنجاه سال پیش مهمان آتش نشانی مشهد بوده و برای افتتاح سد گلستان به این شهر آمده است. از این قایق در سیلاب های بزرگ استفاده می کنیم که در دو دهه گذشته مشهد بسیار کم اتفاق افتاده است. آخرین حادثه هم مربوط به ۱۰ سال پیش برای غرق شدگی در سد آیند گلیهار بوده است، سدی که بر از آشیای تیز و برنده است و نیاز بود برای خارج کردن غرق شده ها از آن استفاده کنیم.

● با این حساب آتش نشانان غواص مشهد در عملکردهای تخصصی، باید بر شهرهای دیگر برتری داشته باشند.

اگر افراتر نکرده باشیم، مشهد یکی از تیم های بسیار قوی غواصی را در ایران دارد. این موضوع دلیل دارد، ما در جنوب کشور، غواصان بسیار قوی و توانمندی داریم اما آن ها در آب های گرم و با دید زیاد شنا می کنند. درواقع آن ها وقتی زیر آب می روند، تا صد متر جلوتر خود را می بینند. یعنی هم گرما و هم دید کافی دارند و این کار غواصی را آسان می کند، ولی ما در خراسان رضوی، هزارمتر ارتفاع از سطح دریا داریم که فشار زیادی به غواص برای شنا وارد می کند. از طرفی آب های خراسان بسیار سرد است و کدر، نور خورشید وارد آب نمی شود و عملا غواصان ما فقط تا شش متر میدان دید دارند و مابقی محیط تاریکی مطلق است. از طرفی همین وارد نشدن نور، باعث سردی بسیار شدید آب می شود، به طوری که در اوج گرمای هوا در تابستان، دمای آب سدهای استان ۱۰ متر فرورفتن در آب به دو درجه سانتیگراد می رسد، یعنی چیزی نزدیک به دمای یخ زدگی. همین موضوع، سیستم غواصی خاصی را می طلبد و از همه بدتر، دید زیر آب صفر می شود، یعنی باید با چشمان

بسته غواصی کرد، درحالی که غواصی در آب های دید صفر، ممنوع است اما آتش نشان های خراسان ناچار هستند در چنین اوضاعی برای بیرون آوردن غرق شده ها شنا کنند و به دل خطر بزنند.

● به جز دید صفر، آتش نشانان غواص در زمان عملیات با چه موانعی روبه رو هستند؟

تورهای رها شده ما هبگیری در سدها، قاتل جان غواصان ما هستند. ما در تاریکی آن پایین، به این ها گیر می کنیم و ممکن است نتوانیم خودمان را رها کنیم. کیسول اکسیژن مان تمام می شود و جانمان را از دست می دهیم. قلاب ها، شیشه ها و تمام قطعاتی که در سدها غرق شده اند و ما نمی بینیم، هم هستند. ناگفته نماند که بسیاری از سدهای استان روی فضای سبزی که زمانی درخت و آبادانی بوده است، بالا آمده اند. مثل سد چالیدره وارد اک (گوارشک)، از آن بدتر، سد تبارک در قوقان است که زیر آن یک پاسگاه انتظامی و روستا با ستون های برق قرار گرفته است. فکرش را بکنید در چنین وضعیتی و در دید صفر باید به دنبال جسد فرد غرق شده هم بگردیم.

خارج کردن جنازه ها از چاه های عمیق هم جزو عملیات های دشوار غواصان ماست.

● چطور؟

همین دوسه هفته پیش بود که جنازه ای را از عمق ۱۳۰ متری چاه خارج کردیم، درحالی که کف چاه نزدیک بیست متر آب انباشته شده بود. در این بین، گاهی جنازه ها به دلیل زمان طولانی متلاشی می شوند. نجاتگر باید وارد این چاه شود و اعضا و جوارح را داخل کیسه کند و بالا بیاورد. حتی بعضی از این جنازه ها ماه ها تو ی چاه افتاده و کرم انداخته اند. بماند که آن پایین خطر گاز گرفتگی، ریزش چاه و... هم برای بچه ها وجود دارد. اما نکته درخور توجه اینجاست که انجام این عملیات ها را که برای نجاتگر خطر جانی دارد، به هر غواصی نمی سپارند، عملیات هایی که امتیاز ویژه دارد.

مأموریت های شهرستان برای غواصی های خاص هم، نجاتگر رنجر می طلبد، عملیات هایی در عمق بیشتر از صد متر که با تعداد افراد کم، یعنی حدود شش نفر به انجام می رسانیم. درواقع این گزینش برای ایجاد رقابت بین نجاتگران است تا تلاش کنند به نقطه مطلوب برسند، یعنی رسیدن به جایگاهی مثل فرمانده یا معاون شیفت ایستگاه.

● اجساد غرق شده بعد از مدتی به سطح آب می آیند و همین امر، کار غواصان را راحت تر می کند، پس سختی کار غواصان آتش نشانی چیست؟

درست است، عموما جسد فرد غرق شده بعد از گذشت چند روز به روی آب می آید اما شرایط در آب های استان متفاوت است و اجساد زیر آب می مانند. زمانی جنازه بالا می آید که به فساد برسد، یعنی داخل بدن، گاز تولید شود و همین هم جنازه را به بالا می کشاند. اما در سدهای ما چون نور پایین نمی رود و آب سرد است، آن پایین مثل یخچال عمل می کند، به همین دلیل شاید جنازه تا ماه ها بالا نیاید. متلاشی هم نمی شود و در لایه و املاب آب می ماند و گیر می کند، لذا در این میان، کار غواصان ما سخت می شود، زیرا در پایین ترین عمق باید شنا کرده، در دید صفر، اجساد قربانیان را کشف کنند.

● در مدت فعالیت پانزده ساله تان به عنوان نیروی ویژه آتش نشانی، چند جنازه را از آب بیرون آورده اید؟

در این مدت به طور میانگین، سالی پانزده تا بیست جنازه را بیرون کشیده ام.

● آیا می توان به طور میانگین، آماری درباره غرق شده های خراسان رضوی اعلام کرد؟

خیر، رقم ردد ندارد. بستگی به میزان بارندگی ها دارد. سال هایی بوده است که سه تا چهار فقره غرق شدگی در استان به آتش نشانی مشهد گزارش شده است اما همین آمار در سال های پرآب به ویژه عید نوروز، به پانزده تا شانزده فقره غرق شدگی رسیده است.

● از ابتدای امسال تا امروز، چند گزارش غرق شدگی داشته ایم؟

چهار گزارش. حدود دو هفته پیش، جوان هفده ساله ای در یک سد کشاورزی در پنجنن غرق شد. خطر غرق شدگی در تابستان در استخرهای کشاورزی بسیار زیاد است. پیش از این، دختر بچه پنج ساله ای در استخر باغی در محدوده شاندیز، جانش را از دست داد. یک جوان بیست و سه یابست و چهار ساله هم در سد آیند گلیهار غرق شد و یک نفر هم در چاهی در گوارشک.

● ظاهرا زمان در کار شما برای رسیدن به حادثه غرق شدگی، اهمیت چندانی ندارد.

در گزارش های غرق شدگی اینکه چه زمانی به حادثه برسیم، اهمیتی ندارد؛ چون قوی ترین انسان ها هم زیر آب بیش از دو دقیقه دوام نمی آورند و جان خود را از دست می دهند، بنابراین برای غواصان آتش نشانی زمان مطرح نیست. اما اهمیت کار ما اینجا است: زمانی که همه افراد و تیم های امدادگر نتوانستند کاری انجام بدهند، بچه های ما هستند که با مهارت خود می توانند جنازه را از بستر آب خارج کنند. ما می دانیم که فرد مدنظر، جانش را از دست داده است اما فقط برای یک درص درصد ریسک بر آرامش روحی و روانی خانواده های داغدار تأثیر زیادی می گذارد.

● با وجود دشواری نجات متوفیان در آب های استان، پررنگ ترین ویژگی غواص چیست؟

آتش نشانی مشهد ۲ هزار نیرو دارد، اما هر ساله برای جذب نیروهای غواص، فراخوان می دهیم و نجاتگران را با توجه به آمادگی جسمانی و توانمندی و از همه مهم تر جسارتشان انتخاب می کنیم. درواقع آن ها باید این روحیه را داشته باشند که زیر آب بروند و جنازه بیاورند. ما در استان و کشور غواص زیاد داریم اما غواصی که بتواند وارد آب های سرد و تاریک بشود و از دل آن جنازه بیرون بکشد، ده تا بیست نفر بیشتر نیستند. همه حرفه ای بودنشان یک طرف و جسارتشان یک طرف دیگر.

جدول ۳۷۶۲														
کتابی از گلریز سامان	افای فرانسوی تملق	کنار ورزش شهری	کهنسال دیرینه	بازگشت از جنگ	صوت تنبیهه پایتخت وبتنام	حرف فاصله حواری خائن	الونک مظهر شیرینی	بزرگوهی واحدطول آوازگرگ						
هر ۲۶۵ روز یکبار سازجنگ			سرود سرشک دیده			تند راه رفتن ۱۲ عدد			تخفه					
آزاد زهر	افت به پا خاستن	دخت انار صوت تنفر		نوعی گیاهی	شادمانی پس ندادی خسیس		تند پسوند شباهت							
آگاهی مقابل صادرات			فیلم سیفا... داد				شلمچی عضو شنوا	انتها بازگشت						
سیرگوهی کلمه پرسش	موجزننده						تلخ بخشندگی	ساز بادی ایرانی	نشانها					
موی مجعد سازمدور	حرف مکرر خودنمایی	رود آرام					سیاس فیلسوف انگلیسی							
هدایتگر کشتی بالنگ														